מטהרת טריפתה מטומאתה אף מליקה שמכשרתה באכילה תטהר טריפתה מטומאתה ר' יוסי אומר דיה כנבלת בהמה טהורה ששחיטתה מטהרתה ולא מליקתה ולא היא התם תיהוי היא משחיטה דחולין קאתיין. דבר הלמד בבנין אב מהו שילמד בהיקש ובג"ש ובק"ו ובבנין אב פשוט מהא חדא מפני מה אמרו לן בדם כשר שהרי לן באימורין כשר שהרי לן בבשר כשר יוצא הואיל ויוצא כשר בבמה טמא הואיל והותר בעבודת ציבור חוץ לזמנו הואיל ומרצה לפיגולו חוץ למקומו הואיל והוקש לחוץ לזמנו שקיבלו פסולין וזרקו דמן בהנך פסולין דחזו לעבודת ציבור וכי דנין דבר שלא בהכשירו מדבר שבהכשירו תנא מזאת תורת העולה ריבה סמיך ליה: שירי הדם כו': מאי טעמא אמר קרא אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד ההוא דפגע ברישא ת"ר אל יסוד מזבח העולה ולא יסוד מזבח הפנימי אל יסוד מזבח העולה אין לו יסוד לפנימי עצמו אל יסוד מזבח העולה תן יסוד למזבח של עולה או אינו אלא מזבחה של עולה יהא ליסוד אמר ר' ישמעאל קל וחומר מה שיריים שאין מכפרין טעונין יסוד תחלת עולה שמכפרת אינו דין שטעונה יסוד אמר רבי עקיבא מה שיריים שאין מכפרין ואין באין לכפרה טעונה יסוד תחלת עולה שמכפרת ובאה לכפרה אינו דין שטעונה יסוד א"כ מה ת"ל אל יסוד מזבח העולה תן יסוד למזבחה של עולה אמר מר אל יסוד מזבח (א) ולא יסוד מזבח הפנימי הא מיבעי ליה לגופיה מאשר פתח אהל מועד נפקא אל יסוד מזבח העולה

רש"י

ה"ג **ולא היא התם תיהוי משחיטה דחולין קאתיא.** והכי פירושו התם עיקר טעמא דר"מ לא יליף בבנין אב אלא מהיקש דזאת תורת הבהמה והעוף כדלקמן בפרק חטאת העוף (דף סט:) אמרינן ר"מ קרא אשכח ודרש ואי נמי תיהוי דגמר לה בבנין אב כדקתני במתני' לא מיפשטא בעיין דהא ר"מ מליקה בקדשים משחיטה דחולין גמר הוה ליה מלמד דחולין ולמאן דלית ליה דרב פפא אף על גב דלמד קדש לאו ראייה היא: **פשוט מהא.** מתני' חדא מהנך בעיא: **מפני מה אמרו.** לקמן היא בפ' המזבח [מקדש] (דף פד:) לרבי יהודה דדריש זאת היא העולה הרי אלו מיעוטין פרט לנשחטה בלילה ושנשפך דמה ושיצא דמה חוץ לקלעים ופריך מה ראה להוציא את אלו ולהכשיר את השאר: **מפני מה אמרו לן בדם כשר.** שאם עלה לא ירד שהרי כשר באימורין אם לנו אימורין ועלו למזבח לא ירדו: **ולן באימורין למה כשר שהרי לן בבשר כשר.** גמור מן התורה שזמן אכילת שלמים שני ימים אלמא אימורין גמרי בבנין אב על הדם: **טמא.** איברי עולה טמאין מפני מה אם עלו לא ירדו: **הואיל ומרצה לפיגולו.** הואיל וחשובה הרצאת דמו לחייב עליו משום פיגול כמו שקרבו מתיריו בהכשר לפיכך אימורי פיגול שעלו לא ירדו: **שקבלו פסולין.** אם זרקו את דמו מפני מה אם עלו הדם או האימורין לא ירדו: **בהנך פסולין.** מכשירים דחזו לעבודת צבור כגון כהן טמא: **וכי דנין דבר כו'.** דקא ילפת באימורין שלא בהכשירם מנלן בבשר דהכשירו בכך וזו היא מלותו ותו היכי יליף יוצא במקדש מיוצא בבמה שכולו יוצא הוא שאין שם קלעים אלא ע"פ השדה: **זאת תורת העולה.** תורה אחת לכל העולין אם עלו לא ירדו כדכתיב על מוקדה כל הלילה. וכל ראיות הללו משום דממעט מזאת היא העולה תלתא פסולי מייתי מהנך מאי שנא הני מהני והעיקר מקרא ואסמכתא בעלמא הוא: **מאי טעמא.** אל יסוד מערב הוא דכתיב בפר כהן משיח (ויקרא ד) אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד יסוד שכנגד הפתח וזו היא מערבו של מזבח שהוא כנגד פתח ההיכל ולקמן בברייתא (דף נג.) נפקא לן פר יום הכפורים מריבויא דהפר שטעון מתן דם ליסוד בפר כהן משיח ובשעיר כתיב (ויקרא טז) ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר: **אל יסוד מזבח העולה.** חמש פרשיות הן בחטאת של פר משיח ושל העלם שהן פנימיות ושל שעיר נשיא ושל כבשת יחיד ושל שעירת יחיד שהן חיצוניות. בשתים הפנימיות ובשעיר נשיא כתיב בשפיכת שיריהן אל יסוד מזבח העולה. בשתים החיצונות כתיב אל יסוד מזבח סתמא. וקדריש תנא תלתא אל מזבח העולה למה פירש הכתוב וה"ג לה בת"כ אל יסוד מזבח העולה של פר כהן משיח ולא יסוד מזבח הפנימי אל יסוד מזבח העולה של פר העדה שאין ת"ל אין לו יסוד לפנימי עצמו כשהוא אומר אל יסוד מזבח העולה בשעיר נשיא שאין תלמוד לומר שאם את שיריו לא קיבל מזבח הפנימי שירי מזבח החיצון יקבל דבר אחר וכי יש לו יסוד לפנימי עצמו אם כן מה תלמוד לומר אל יסוד מזבח העולה תן יסוד למזבחה של עולה והכא נמי בעינן תלתא למיגרס והכי גרסי' ופירושו אל יסוד מזבח העולה האמור בפר כהן משיח ולא יסוד מזבח הפנימי שלא תאמר במקום מתן הקרנות שם יהיו שפיכת שיריו: **אל יסוד מזבח העולה.** האמור בפר העדה דלא צריך תו דהא איתקוש להדדי אלא ללמוד בא שאפילו יסוד אין לו לפנימי והכי מידריש הואיל ומיותר לדרשא יסוד יהיה למזבח העולה ולא לפנימי: **אל יסוד מזבח העולה.** האמור בשעיר נשיא שאין ת"ל כדמפרש בת"כ בהדיא מתרי טעמי [חדא דהא] שירי דמים של עצמן של פנימי כגון בפר משיח ועדה לא קיבל הפנימי כדאמרן שיריו של חיצון יקבל בתמיה ועוד למדנו שאין לו יסוד ולקמן (דף נג.) נמי הכי פרשינן לה בשמעתין אם כן מה תלמוד לומר אל יסוד מזבח העולה תן יסוד למזבחה של עולה תן תורת שפיכת שירים יסוד להלכות מזבח של עולה שיהא המזבח טעון בעולה ובכל דמים הניתנין עליו שפיכת שירים אל היסוד אם נשאר בכלי כלום כשזורק ממנו שתי זריקות לשתי קרנות ישפכנו ליסוד ומשום דבעולה לא כתיב שפיכת שירים איצטריך למילף מהכא: **או אינו אלא למזבחה של עולה יהא יסוד.** או אינו בא ללמד כלום על שפיכת שירים של עולה ושל שאר דמים אלא בא ללמד על הלכות המזבח במתן דמה של עולה שיתן שתי מתנותיה כנגד היסוד ולמעוטי קרן מזרחית דרומית שאין לו יסוד כדאמרינן בהאי פירקין (דף נג:): **אמר רבי ישמעאל מקל וחומר.** נפקא לן הא ולא בעי קרא: **מה שירים של חטאת שאין מכפרין טעונין יסוד כו'.** ורבי עקיבא גמר לה להא קל וחומר הכי ומה שירים כו'. ולקמיה [נג.] מפרש מאי בינייהו כו': **הא מיבעיא ליה לגופיה.** שישפכם ליסוד מזבח החיצון ומיהו כל שכן אם רצה יתנם על הפנימי דמהיכא יליף מיעוטא. ואי קשיא הא ילפינן בברייתא דאין לו יסוד לגמרי ההוא מייתורא דקרא ואי דרשת קמא לגופיה ותניא למיעוטא תו לא מייתר שני לדרשה אלא מקרא שלישי ותו לית לך דרשה שלישי: **מאשר פתח אהל מועד נפקא.** דהיינו חיצון והוא מאי למיכתב אל יסוד המזבח אשר פתח אהל מועד מזבח העולה למה לי למיעוטא:

הכי

תוספות

דלא גמר דאיכא תרי שינויי מליקה משחיטה ועוף מבהמה. ברו"ך. ועוד קשה היכי דייק דדבר הלמד בק"ו חוזר ומלמד בבנין אב אימא דשחיטת עוף אתיא בבנין אב משחיטת בהמה ודבר הלמד בבנין אב חוזר ומלמד בבנין אב כדמסקא בשמעתא ונראה דלישנא דמתני' קדייק דפשיטא דעיקר טעמו של ר"מ מהיקשא דזאת התורה כדלקמן [סט:] ופשיטא ליה דבמה מלינו מעוף יליף דאי מבהמה למה לי לאיתויי בק"ו: **פשוט מהא חדא.** תימה דתרתי תפשוט דכיון דמלמד בבנין אב חבירו אם כן מלמד בק"ו ומה היקש שאינו מלמד בהיקש אי מדרבינא מלמד בק"ו מדתנא דבי רבי ישמעאל בנין אב המלמד בבנין אב חבירו אינו דין שילמד בק"ו וכה"ג עביד ק"ו לעיל [נ:]: **מפני מה אמרו לן בדם כשר.** תימה היכי דייק מהכא דבנין אב חוזר ומלמד בבנין אב דילמא לן הדם לאחר שקיעת החמה יליף מלן דאימורין דלא פסילי בשקיעת החמה אלא בעמוד השחר והדר יליף לן דאימורין הנפסלים בעמוד השחר דאם עלו לא ירדו מלן בשר ויש לומר דפשיטא ליה דאע"ג דיליף באימורים שלא הכשירו מהכשירו דבשר דם המתיר עדיף ולא ילפינן דם שלא בהכשירו מהכשירו תדע מדלא ילפינן מעיקרא לן דם מלן בשר: **אשר פתח אהל מועד.** יסוד שכנגד הפתח וזהו מערבו של מזבח שיהו כנגד פתח ההיכל כך פי' בקונטרס ולא גרים מה שכתוב בספרים ההוא דפגע ברישא משום דמשמע מטעם שאין מעבירין על המצות ולא מן הפסוק פתח אהל מועד והלא גבי חטאת אית דאמרי שירי הדם על יסוד מערבי לקמן (דף נג.) ואמר טעמא ילמוד סתום מן המפורש מחטאת פנימי משמע דמפורש בהדיא ועוד דאית דאמרי על יסוד דרומי וקאמר ילמוד ירידתו מן הכבש בסמוך לו ליציאתו מן ההיכל בסמוך לו מהיכן פשוט לו זה יותר מזה והלא בתרוייהו שייך טעמא דאין מעבירין על המצות ועוד אמרינן לקמן (דף נח:) על קדשי קדשים שירים בהדיא כתיב בהו אשר פתח אהל מועד ומיהו הא גופא קשיא דלמה לי קרא דפתח אהל מועד תיפוק לי דאין מעבירין על המצות כדאשכחן טעם זה בפ"ק דיומא (דף טו:) דפריך מאי שנא דיהיב מזרחה לפונה ברישא וגבי דישון מזבח פנימי והמנורה אמר דישון מזבח קודם משום דאין מעבירין וכן עבורי דרעא אטוטפתא אסור ויש לומר דלא שייך אין מעבירין על המצות אלא כשיש שתי מצות לפניו כגון דישון מזבח פנימית ומנורה או כגון מצות קרנות שאינו יודע מהיכן יתחיל אבל לקבוע מקום אשפיכת שירים לא קבעינן מהאי טעמא אי לאו דגלי קרא בהדיא:

עין משפט נר מצוה

ב א מיי' פרק ה' מהלכות מעשה הקרבנות הלכה י:

תורה אור השלם

1. צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו: ויקרא ו, ב
2. ונתן הכהן מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים לפני יהוה אשר באהל מועד ואת כל דם הפר ישפך אל יסוד מזבח העלה אשר פתח אהל מועד: ויקרא ד, ז

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר מר אל יסוד מזבח העולה ולא:

מוסף רש"י

דיה כנבלת בהמה. דהואיל ולא יליף עוף אלא מבהמה לטהר טריפה מטומאתה, דיו לבא מן הדין להיות כנדון (לקמן סט:). הואיל ויוצא כשר בבמה. שלא היו שם קלעים (מנחות ו: מח:). למזבח של עולה יהא יסוד. למזבח של עולה יהא יסוד למטה סימנו (יומא טו:).

ליקוטים

ת"ר אל יסוד מזבח העולה ולא מזבח הפנימי אל יסוד מזבח העולה תן יסוד למזבח של עולה כו'. הך גירסא דזבחים שבקיה לפר משיח והתחיל מספר העדה וסמיך ליה אדרשא דספרא דדריש בפר משיח שלא ישפוך שירים במזבח הפנימי, ונקט ליה פר העדה דמיניה קא ממעט שאין יסוד למזבח הפנימי כדאיתא הכא, או אינו אלא מזבחה של עולה יהא יסוד א"ר ישמעאל ק"ו ומה שירים שאין מכפרין טעונין יסוד תחלת עולה שמכפרת אינו דין שטעונה יסוד אמר ר' עקיבא ק"ו ומה שירים שאין מכפרין ואינן באין לכפרה טעונין יסוד תחלת עולה שבאה לכפרה אינו דין שטעונה יסוד אם כן מה תלמוד לומר אל יסוד מזבח העולה ומה אני מקיים אל יסוד מזבח העולה תן יסוד למזבח העולה ר"ל של עולה, ולא מזבח הפנימי, אמר מר אל יסוד מזבח העולה ולא מזבח הפנימי הא מיבעי ליה לגופיה. גופיה מאשר פתח אהל מועד נפקא. אמר מר אל יסוד מזבח העולה ולא למזבח הפנימי ולמאי הלכתא לשיירים שירים אבראי עביד להו סד"א ליפוך מיפך קמ"ל. אמר מר או אינו אלא מזבחה של עולה יהא יסוד מי כתיב אל יסוד העולה מזבח העולה כתיב. הא אי כתיב אל יסוד העולה אמינא אזקפה דיסוד השתא דכתיב אל יסוד מזבח העולה אגגא דיסוד. אמר ר' ישמעאל ק"ו ומה שירים שאין מכפרין ואינן באין לכפרה טעונין גג יסוד עולה שמכפרת אינו דין שתהיה טעונה גג הא מה אני מקיים אל יסוד מזבח העולה תן יסוד למזבח של עולה מאי ביניהו שירים מעכבין איכא בינייהו. זו עיקר הגירסא כך פירושה. אל יסוד מזבח העולה דכתיב בפר העדה ולא למזבח הפנימי כלומר שאין לו יסוד ושבקיה למשיח דפרשי' לעיל. ואמר מר הא מיבעי ליה לגופיה שלא ישפוך שירים לפנימי ולעולם איכא לאו דיש לו יסוד. [ומשני] גופיה מאשר פתח אהל מועד נפקא. הדר אקשי ליה איצטריך ליה קרא יתירא ולמעוטי דלא ליהוי ליה יסוד ולמאי מתבעי ליה יסוד אי לשיירים דאין להם אמרת דאבראי עבד להו דהנפקא לן מאשר פתח אהל מועד ומתרץ סד"א ליפוך מיפך. אמר מר או

מסורת הש"ס

א) לקמן פד., ב) לקמן סח: סט. פד: מנחות ו: מח:, ג) [לקמן סט. פד:], ד) ת"כ ויקרא חובה פרשה ג הי"ג ופ"ט ה"ב ואילך, ה) עי' לקמן נב. ובירושל' יומא פ"ה ה"ו, ו) התוס' ע"ז נדפס בעי"ב, ז) פסחים עט., ח) ויקרא ו ב, ט) שם ד, י) שם והי"ד, כ) [וע"ע תוס' לקמן פד: ד"ה ומוליכ], ל) יומא נג., מ) שם, נ) וע"ע תו' מנחות ד"ה אב"א ותוס' מגילה ו: ד"ה מקטר.

שינויי נוסחאות

א] נ"א ולא היא תרויהו התם משחיטות חולין קא גמר (כי"צ). וכ"ה גירסת תוס' לעיל נ ד"ה מה מלינו. ועי' רש"י: ב] נ"ל קאתיא (ש"מ וכ"ה ברש"י): ג] נ"ל את דמו (ש"מ): [illegible]

שיטה מקובצת

ולא היא כו'. [illegible]